

УДК 342.9:331.45(477)

Дуліба Євгенія Володимирівна –

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права і галузевих дисциплін*

Навчально-наукового інституту права

Національного університету водного господарства та природокористування

ORCID: orcid.org/0000-0003-2651-4977

E-mail: dulibayevheniia@gmail.com

Yevheniia V. Duliba –

*Doctor in Law, Professor, Professor of the Department of Constitutional Law and Field-Related Disciplines,
Institute of Law,*

National University of Water and Environmental Engineering

(11 Soborna Street, Rivne, Rivne Region, 33000, Ukraine)

ORCID: orcid.org/0000-0003-2651-4977

E-mail: dulibayevheniia@gmail.com

Теремецький Владислав Іванович –

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач сектору проблем реалізації господарського законодавства*

відділу проблем модернізації господарського права та законодавства

ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України»

ORCID: orcid.org/0000-0002-2667-5167

E-mail: vladvokat333@ukr.net

Vladyslav I. Teremetskyi –

Doctor in Law, Professor,

*head of Sector of Problems of Implementation of Economic Legislation of
the Department of Modernizing Commercial Law and Law,
State organization “V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of
the National Academy of Sciences of Ukraine”*

(60 Taras Shevchenko Boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine)

ORCID: orcid.org/0000-0002-2667-5167

E-mail: vladvokat333@ukr.net

Формування та реалізація державної політики у сфері охорони праці в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення

У статті досліджено окремі аспекти формування та реалізації державної політики у сфері охорони праці в Україні. Обґрунтовано, що одним із ключових орієнтирів державної політики у цій сфері є Цілі сталого розвитку ООН, зокрема забезпечення гідної праці, економічного зростання, а також збереження здоров'я працюючого населення. На підставі статистичних даних встановлено, що проблема виробничого травматизму та професійної захворюваності має системний характер як на глобальному рівні, так і в Україні, де зберігається стабільно високий рівень травматизму та смертності, зокрема в умовах воєнних дій.

Проаналізовано наукові підходи до визначення поняття «державна політика у сфері охорони праці» та обґрунтовано її місце у системі соціально-трудових відносин. Розглянуто інституційний механізм реалізації державної політики у сфері охорони праці, зокрема повноваження Державної служби України з питань праці, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, а також проаналізовано нормативно-

правове забезпечення, включаючи закони України, підзаконні нормативно-правові акти та галузеві правила з охорони праці.

Встановлено, що, незважаючи на наявність розгалуженої нормативно-правової бази, ефективність реалізації державної політики залишається недостатньою. До основних проблем віднесено фрагментарність законодавства, дублювання правових норм, неефективність публічного адміністрування, недостатній рівень державного нагляду, а також переважно реактивний характер системи охорони праці, орієнтований на реагування на наслідки, а не на їх попередження.

З урахуванням змін у міжнародних стандартах, зокрема визнання у 2022 році безпечного і здорового робочого середовища одним із фундаментальних принципів і прав у сфері праці, обґрунтовано необхідність удосконалення державної політики у цій сфері. Запропоновано основні напрями її розвитку, серед яких перехід до превентивної моделі управління професійними ризиками, підвищення ефективності публічного адміністрування, гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, впровадження людиноцентричного та інклюзивного підходів, розвиток соціального діалогу та посилення превентивної складової.

Ключові слова: державна політика, охорона праці, права людини, публічне адміністрування, виробничий травматизм, безпечне і здорове робоче середовище, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, міжнародні стандарти, професійні ризики, превентивна модель.

Ye.V. Duliba, V.I. Teremetskyi Formation and Implementation of Occupational Safety State Policy in Ukraine: Current State and Directions of Improvement

The article examines aspects of the formation and implementation of occupational safety state policy in Ukraine. It is substantiated that one of the key orientations of state policy in this area is the UN Sustainable Development Goals, particularly the goals of ensuring decent work, promoting economic growth, and protecting the health of the working population. Based on statistical data, it is established that the problem of industrial injuries and occupational morbidity has a systemic nature both at the global level and in Ukraine, where a consistently high level of injuries and mortality remains, particularly in the conditions of hostilities.

Scientific approaches to defining the concept of «occupational safety state policy » are analyzed, and its place in the system of social and labor relations is substantiated. The institutional mechanism for the implementation of occupational safety state policy is considered, in particular, the powers of the State Service of Ukraine on Labor Issues, ministries and other central bodies of executive power, local state administrations and local self-government bodies, as well as the regulatory and legal support, including the laws of Ukraine, by-laws, and legal acts and sectoral rules on labor protection. It is established that, despite an extensive legal framework, the implementation of state policy remains insufficient. The main problems include the fragmentation of legislation, duplication of legal norms, inefficiency of public administration, an insufficient level of state supervision, and the mainly reactive nature of the labor protection system, focused on responding to consequences rather than preventing them.

Taking into account changes in international standards, in particular the recognition in 2022 of a safe and healthy working environment as a fundamental principle and right in the field of labor, the need to improve state policy in this area is substantiated. The main directions of its development are proposed, including transitioning to a preventive model of occupational risk management, increasing the efficiency of public administration, harmonizing national legislation with international standards, implementing human-centered and inclusive approaches, fostering social dialogue, and strengthening the preventive component.

Keywords: state policy, occupational safety, human rights, public administration, industrial injuries, safe and healthy working environment, state authorities, local self-government bodies, international standards, occupational risks, preventive model.

Постановка проблеми. Одним із орієнтирів формування сучасної державної політики у сфері охорони праці є Цілі сталого розвитку ООН [1], серед яких особливе значення мають Ціль 8 «Гідна праця та економічне

зростання», що передбачає забезпечення сталого, інклюзивного та стійкого економічного зростання, повної й продуктивної зайнятості, гідної праці для всіх та Ціль 3 «Міцне здоров'я і благополуччя», яка акцентує увагу на

необхідності збереження здоров'я населення, зокрема працюючих осіб, шляхом зниження рівня професійної захворюваності та мінімізації впливу шкідливих виробничих факторів.

За даними ООН щороку близько 2,78 мільйона працівників помирають унаслідок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, тоді як ще 374 мільйони працівників зазнають несмертельних виробничих травм. Водночас смертність, пов'язана з трудовою діяльністю, перевищує середньорічні показники смертності від дорожньо-транспортних пригод (999 000), воєн (502 000), насильства (563 000) та ВІЛ/СНІДу (312 000) [2], що свідчить про масштабність і суспільну значущість цієї проблеми.

Зазначені тенденції характерні й для України. Аналіз публічних звітів Державної служби України з питань праці (далі – Держпраці) за 2022–2025 роки підтверджує, що рівень виробничого травматизму в державі залишається високим. Так, у 2022 році було травмовано 2919 осіб, у 2023 році – 3104 особи, у 2024 році – 3509 осіб, а у 2025 році – 3424 особи.

Водночас унаслідок нещасних випадків у 2022 році загинуло 473 працівники, з яких 217 осіб – унаслідок поранень, отриманих під час виконання трудових обов'язків через бойові дії, а 256 осіб – унаслідок нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом. У 2023 році загинуло 472 працівники, з яких 196 осіб – унаслідок поранень, отриманих під час виконання трудових обов'язків через бойові дії, а 276 осіб – унаслідок нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом. У 2024 році загинуло 493 працівники, з яких 224 особи – унаслідок поранень, отриманих під час виконання трудових обов'язків через бойові дії, а 269 осіб – унаслідок нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом. У 2025 році загинуло 477 працівників, з яких 222 особи – унаслідок поранень, отриманих під час виконання трудових обов'язків через бойові дії, а 255 осіб – унаслідок нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом [3; 4; 5; 6].

Травми, пов'язані з виробництвом, різняться за масштабом і мають чимало причин. Однією з основних причин їх виникнення є недосконалість формування та реалізації державної політики у сфері охорони праці, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та реалізації державної політики у сфері охорони праці досліджувалися фрагментарно й під різними кутами зору. Окремі аспекти цієї проблематики висвітлювали О. Яковлев [7], Н. Лесняк-Ігліньська [8], В. Куйбіда [9], А. Андрушко [10], А. Бойко [11]. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, питання комплексного дослідження формування та реалізації державної політики у сфері охорони праці залишається актуальним.

Метою статті є дослідження особливостей формування та реалізації державної політики у сфері охорони праці в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- проаналізувати поняття державної політики у сфері охорони праці та її складові;

- визначити основні проблеми реалізації державної політики у сфері охорони праці в Україні;

- обґрунтувати напрями вдосконалення державної політики у сфері охорони праці з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів.

Виклад основного матеріалу. У частині третій статті 43 Конституції України закріплено, що «...кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці...» [12]. У розділі II Закону України від 14.10.1992 №2694-ХІІ «Про охорону праці» (далі – Закон № 2694-ХІІ) [13] закріплено гарантії права на охорону праці, які конкретизують відповідне конституційне положення. Зокрема, цим Законом передбачено право на охорону праці під час укладення трудового договору (стаття 5), право на охорону праці під час роботи (стаття 6), право на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці (стаття 7), право на забезпечення спеціальним одягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами (стаття 8), право на відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівника або його смерті (стаття 9), а також визначено особливості охорони праці жінок (стаття 10), неповнолітніх (стаття 11) та осіб з інвалідністю (стаття 12) [13].

Для забезпечення реалізації цих прав і гарантій держава формує і реалізує державну політику у сфері охорони праці.

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови під поняттям «політика» розуміється загальний напрям, характер діяльності держави [14, с. 1035]. У Політологічному енциклопедичному словнику поняття «політика» розглядається як курс держави, сукупність напрямів її діяльності, структур та інститутів, спрямованих на організаційне й конкретно-змістовне вираження інтересів народу з метою створення умов для нормального людського життя, збереження або реформування існуючого суспільного і державного ладу [15, с. 526].

У науковій літературі державна політика розглядається як один із результатів соціальної діяльності, спрямованої на закріплення стратегічних засад здійснення державної діяльності в різних сферах суспільного життя, а також як структурний елемент державної діяльності, що передбачає основні засади, принципи й стратегічні напрями розвитку та впливу на суспільні процеси і формується у зв'язку з необхідністю здійснення державного управління [16, с. 206]. Водночас її визначають і як цілеспрямовану, відносно стабільну, свідомовольову форму діяльності держави або інших уповноважених нею суб'єктів, яка за допомогою спеціальних засобів, методів і процедур спрямована на формування стратегічного курсу розвитку найважливіших сфер життєдіяльності суспільства та адміністрування цими сферами [17, с. 141].

Виходячи з положень ст. 3 Конституції України, відповідно до яких права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а їх утвердження і забезпечення є її головним обов'язком [12], державну політику у сфері охорони праці слід розглядати, з одного боку, як складову державної політики у сфері забезпечення прав людини, а з іншого – як складову державної політики у сфері соціально-трудова відносин. Останню в науковій літературі визначають як комплекс заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого впливу на кожен з елементів соціально-трудова відносин і на систему загалом, що здійснюється державними органами, органами місцевого

самоврядування та громадськими організаціями з метою забезпечення реалізації права людини на працю і соціальний захист [18, с. 141].

Зазначені конституційні положення знаходять подальший розвитку у законодавстві України. Зокрема, у ст. 8 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI визначено, що одним із пріоритетів державної політики у соціальній сфері є забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян на основі впровадження європейських стандартів соціального захисту, підвищення якості соціальних послуг; надання громадянам упродовж усього життя соціальних гарантій на основі вдосконалення системи соціальних стандартів і пільг; трансформація державної політики у сфері зайнятості та ринку праці, зокрема шляхом розвитку партнерства між роботодавцями і найманими працівниками, власниками підприємств, установ, організацій та професійними спілками; забезпечення державних гарантій щодо реалізації соціальних прав працівників підприємств, установ, організацій усіх форм власності, забезпечення молоді першим робочим місцем [19].

У цьому контексті державна політика у сфері охорони праці конкретизує зазначені напрями державного впливу, спрямовуючи їх на забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці, збереження життя і здоров'я працівників, а також на мінімізацію професійних ризиків у процесі трудової діяльності. Зокрема, у ст. 4 Закону № 2694-XII передбачено, що державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням [13].

На думку Н. Лесняк-Іглінської, державна політика щодо безпеки праці в сучасних умовах є діяльністю держави в особі системи її органів, що ґрунтується на взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, представників роботодавців і працівників та спрямована на створення належних, здорових і безпечних умов праці, мінімізацію професійних ризиків, забезпечення суспільної стабільності й задоволення суспільних інтересів [8, с. 39].

Сьогодні державна політика у сфері охорони праці в Україні ґрунтується на системі принципів, які визначають її зміст і напрями реалізації. До таких принципів належать: пріоритет життя і здоров'я працівників; повна відповідальність роботодавця за створення безпечних умов праці; підвищення рівня промислової безпеки шляхом здійснення технічного контролю за станом виробництв і технологій; комплексне вирішення завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих і регіональних програм; соціальний захист працівників, зокрема повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; установлення єдиних вимог з охорони праці для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності; адаптація трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням стану його здоров'я та психологічного стану; використання економічних методів управління охороною праці й участь держави у фінансуванні відповідних заходів; інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці; забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій та об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками; використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва [13].

Підтримуючи наукові погляди О. Лаврука, зауважимо, що юридична конструкція державної політики у сфері охорони праці охоплює три взаємопов'язані елементи, які впливають на її формування та реалізацію: суб'єктивний склад, нормативна база і матеріальне забезпечення, за допомогою якого досягається поставлена мета державної політики [20, с. 256–257].

Відповідно до Закону № 2694-XII Кабінет Міністрів України забезпечує проведення державної політики у галузі охорони праці (стаття 32), а Державна інспекція з охорони праці, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерство охорони здоров'я

України, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, забезпечують реалізацію цієї політики (стаття 31) [13].

Держпраці є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, промислової безпеки, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення здійснення державного гірничого нагляду, нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятості населення, загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Держпраці координує діяльність інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Крім того, Держпраці здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Також Держпраці здійснює нормопроектну діяльність, зокрема розробляє правила, норми, положення, інструкції та зміни до них, а також систематично аналізує стан охорони праці, рівень виробничого травматизму і заходи, що вживаються для його зниження в різних галузях економіки України [13; 21].

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади проводять єдину науково-технічну політику в галузі охорони праці, розробляють і реалізують за участю профспілок галузеві програми поліпшення стану безпеки,

гігієни праці та виробничого середовища, здійснюють методичне керівництво діяльністю підприємств галузі з питань охорони праці, беруть участь в опрацюванні та перегляді нормативно-правових актів з охорони праці, організують навчання і перевірку знань з цих питань, а також здійснюють відомчий контроль за станом охорони праці на підприємствах галузі. Зокрема, наказом Міністерства соціальної політики України від 22.09.2017 № 1524 затверджено Правила охорони праці під час експлуатації об'єктів циклічно-потокової технології відкритих гірничих робіт [22], а наказом цього ж міністерства від 29.08.2018 № 1240 – Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві [23]. Водночас наказами Міністерства надзвичайних ситуацій України від 09.07.2012 № 964 від 12.12.2012 № 1417 та від 14.12.2012 № 1425 затверджено відповідно Правила охорони праці на автомобільному транспорті [24], Правила охорони праці для працівників бавовняного виробництва [25] та Правила охорони праці під час зварювання металів [26].

До відання місцевих державних адміністрацій належать, зокрема, питання соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати (п. 10 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації») [27]. До основних повноважень місцевих державних адміністрацій у сфері охорони праці належать забезпечення реалізації державних гарантій у сфері праці, а також забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності.

Реалізуючи свої повноваження, місцеві державні адміністрації забезпечують виконання законів та реалізацію державної політики у сфері охорони праці, формують і забезпечують виконання цільових регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, а також заходів з охорони праці у складі програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів, здійснюють контроль за додержанням суб'єктами господарювання нормативно-правових актів з охорони праці (стаття 34 Закону № 2694-ХІІ) [13; 27].

Наприклад, розпорядженням Рівненської обласної військової адміністрації від 09.07.2025 № 408 затверджено обласну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2025–2027 роки. У цій програмі визначено завдання і заходи, необхідні для розв'язання проблем у сфері охорони праці, скорочення соціальних та економічних втрат від негативних наслідків виробничого травматизму, професійної захворюваності й аварійності на виробництві, а також для сприяння сталому зростанню економіки Рівненської області [28].

Органи місцевого самоврядування, реалізуючи державну політику у сфері охорони праці, готують і подають на затвердження відповідним радам цільові місцеві програми поліпшення стану безпеки і умов праці та виробничого середовища, територіальні програми зайнятості населення, а також заходи щодо соціальної захищеності різних груп населення від безробіття та забезпечують організацію їх виконання. Крім того, вони беруть участь у розробленні цільових регіональних програм (пп. 1 п. «б» ч. 1 ст. 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [29]. Наприклад, рішенням Баштанської міської ради Миколаївської області від 29.02.2024 № 5 було затверджено Програму поліпшення стану безпеки, гігієни та виробничого середовища у Баштанській міській територіальній громаді на 2024–2026 роки [30].

У межах своєї компетенції органи місцевого самоврядування здійснюють контроль за станом охорони праці та забезпеченням соціального захисту працівників підприємств, установ і організацій усіх форм власності, у тому числі зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці, за якістю проведення атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативно-правовим актам з охорони праці, а також за наданням працівникам відповідно до законодавства пільг і компенсацій за роботу в шкідливих умовах (пп. 8 п. «б» ч. 1 ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [29].

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад забезпечують належне утримання, ефективну і безпечну експлуатацію об'єктів житлово-комунального господарства, побутового і торговельного обслуговування,

транспорту та зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, а також додержання вимог щодо охорони праці працівників, зайнятих на цих об'єктах. Крім того, відповідно до закону вони здійснюють контроль за належною експлуатацією таких об'єктів, безпечними і здоровими умовами праці на таких об'єктах і можуть приймати рішення про припинення дії наданого ними дозволу на їх експлуатацію у разі порушення нормативно-правових актів з охорони праці, екологічних, санітарних правил та інших вимог законодавства (пп. 2 п. «б» ч. 1 ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»; ст. 35 Закону України «Про охорону праці») [13; 29].

Водночас, незважаючи на наявність розгалуженої системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ефективність її функціонування у сфері охорони праці залишається недостатньою, що зумовлено недоліками публічного адміністрування в цій сфері.

Щодо нормативної бази варто зазначити, що ефективна реалізація державної політики у сфері охорони праці безпосередньо залежить від якості, визначеності та узгодженості нормативно-правового регулювання. В Україні сформовано розгалужену систему правового регулювання у цій сфері. Відносини у сфері охорони праці регулюються насамперед Законом № 2694-XII [13] та Кодексом законів про працю України [31], що призводить до фрагментарності та дублювання окремих норм, а також іншими законами, зокрема Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV [32], Гірничим законом України від 06.10.1999 № 1127 [33], Законом України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III [34] «та іншими нормативно-правовими актами.

Важливе місце у цій системі посідають підзаконні нормативно-правові акти, зокрема постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку професійних захворювань» від 08.11.2000 № 1662 [35], постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня» від 21.02.2001 № 163 [36],

постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки» від 13.09.2022 № 1030 [37], постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» від 17.04.2019 № 337 [38], наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Про затвердження Типового положення про службу охорони праці» від 15.11.2004 № 255 [39], наказ цього ж органу «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26.01.2005 № 15 [40], а також державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти з охорони праці, зокрема наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”» від 08.04.2014 № 248 [41].

Загалом, відповідно до Показника нормативно-правових актів з охорони праці, затвердженого наказом Держпраці від 15.05.2024 № 74, система нормативного регулювання охорони праці охоплює значний масив актів, що регулюють відповідні відносини в різних галузях економіки України [42].

На жаль, державна політика у сфері охорони праці та система управління охороною праці в Україні переважно сформовані за принципом «коригувальних дій», тобто орієнтовані насамперед на реагування на небезпечні випадки та ситуації, а не за принципом «запобіжних дій», що передбачає профілактику таких випадків і ситуацій. Це, зі свого боку, унеможливує визначення пріоритетності профілактичних заходів у сфері безпеки та гігієни праці [43].

Незважаючи на те, що протягом років незалежності в Україні постійно приймалися нормативно-правові акти, спрямовані на поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, досягти очікуваних результатів так і не вдалося. Так, ще в Національній програмі поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 1994–1995 роки наголошувалося

на важливості створення державної системи управління охороною праці, яка «сприяла б вирішенню питань правового, організаційного, матеріально-технічного та наукового забезпечення робіт у галузі охорони праці» [44]. Надалі питання вдосконалення державної політики у сфері охорони праці, реформування державної системи управління охороною праці, зменшення ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань і аварій на виробництві, а також зміни підходів і методів управління охороною праці неодноразово порушувалися в законодавстві України, зокрема в Національній програмі поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 1996–2000 роки [45], Національній програмі на 2001–2005 роки [46], Концепції загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2006–2011 роки [47], Концепції загальнодержавної цільової програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2012–2016 роки [48], а також у Загальнодержавній соціальній програмі поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки [49].

Аналіз змісту цих документів і практики їх реалізації свідчить, що задекларовані заходи не були повною мірою впроваджені, що зумовило збереження високого рівня виробничого травматизму та аварійності. Серед основних причин недосягнення бажаного результату слід виокремити окремі недоліки реалізації державної політики, зокрема неефективність управління охороною праці на державному, галузевому, регіональному та виробничому рівнях, невиконання рішень Кабінету Міністрів України щодо персональної відповідальності керівного складу міністерств, обласних, районних і міських державних адміністрацій, виконавчих комітетів сільських, селищних і міських рад, а також підприємств, установ і організацій за координацію та контроль роботи з питань охорони праці, а також неефективне здійснення публічного адміністрування, у тому числі державного нагляду за додержанням вимог законодавства про охорону праці.

У 2022 році до Декларації Міжнародної організації праці про основоположні принципи та права у сфері праці було внесено зміни, якими безпечно і здорове робоче середовище визнано

одним із таких принципів і прав [50]. Реалізація цього основоположного принципу вимагає перегляду державної політики у сфері охорони праці, вдосконалення та впровадження комплексної, сприятливої і стійкої національної системи охорони праці та публічного адміністрування у цій сфері, посилення координації, розвитку державно-приватного партнерства й збільшення інвестицій у сферу охорони праці. З огляду на те, що охорона праці має на меті захист життя, здоров'я, безпеки та благополуччя працівників, а також запобігання негативному впливу виробничих факторів, в основі відповідних заходів має лежати людиноцентричний та інклюзивний підхід.

Висновок. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що державну політику у сфері охорони праці слід розглядати як складову державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини та соціальної політики держави, спрямовану на створення безпечних і здорових умов праці, запобігання виробничому травматизму і професійним захворюванням, а також забезпечення належного рівня соціального захисту працівників. Вона ґрунтується на конституційних засадах, конкретизується в законодавстві та реалізується через діяльність уповноважених органів державної влади й органів місцевого самоврядування.

Водночас результати аналізу свідчать, що, незважаючи на наявність розгалуженої нормативно-правової бази та належного інституційного підґрунтя, державна політика у сфері охорони праці в Україні не досягає належного рівня ефективності. Це підтверджується недосконалістю механізмів реалізації відповідної політики, недостатньою ефективністю державного нагляду, збереженням стабільно високих показників виробничого травматизму, фрагментарністю та дублюванням окремих норм законодавства, недоліками публічного адміністрування, а також переважною орієнтацією системи охорони праці на реагування на наслідки, а не на профілактику професійних ризиків.

Авторами статті наголошено, що подальше вдосконалення державної політики у сфері охорони праці має здійснюватися шляхом переходу до превентивної моделі управління професійними ризиками, підвищення ефективності публічного адміністрування та

міжвідомчої координації, усунення фрагментарності нормативного регулювання, гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, а також упровадження людиноцентричного, інклюзивного підходу й посилення соціального діалогу у сфері праці. Саме такі напрями відповідають сучасним міжнародним тенденціям розвитку трудових стандартів і можуть слугувати основою для підвищення результативності

державної політики у сфері охорони праці в Україні. Перспективи подальших наукових досліджень убачаються в розробленні теоретико-правових і прикладних засад модернізації державної політики у сфері охорони праці з урахуванням міжнародних стандартів, цифровізації публічного адміністрування та необхідності посилення превентивного управління професійними ризиками.

Список використаних джерел:

1. United Nations. Sustainable development goals. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals>.
2. United Nations Global Compact. Occupational safety and health. URL: <https://unglobalcompact.org/take-action/safety-andhealth>.
3. Публічний звіт голови Держпраці Ігоря Дегнери за підсумками 2022 року. URL: https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/zvit-holovy-za-pidsumkamy-2022-roku_compressed.pdf.
4. Публічний звіт голови Держпраці Ігоря Дегнери за підсумками 2023 року. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2024/02/publichnyj-zvit-holovy-2023.pdf>.
5. Публічний звіт голови Держпраці Ігоря Дегнери за підсумками 2024 року. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/publichnyj-zvit-holovy-2024.pdf>.
6. Публічний звіт голови Держпраці Ігоря Дегнери за підсумками 2025 року. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/publichnyj-zvit-holovy-2025-1.pdf>.
7. Яковлев О. А. Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника. *Право та інновації*. 2017. № 3 (19). С. 75–80.
8. Лесняк-Іглінська Н. Ю. Державна політика щодо безпеки праці в контексті євроінтеграції України: дис. ... д-ра філософії: 281. Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2022. 182 с.
9. Лесняк-Іглінська Н., Куйбіда В. Процедура розслідування захворювання на COVID-19 медичних працівників у контексті реалізації державної політики щодо безпеки праці. *Ефективність державного управління*. 2023. № 66. С. 96–110. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.66.2021.233459>.
10. Андрушко А. В. Особливості державного управління у сфері нагляду і контролю за охороною праці. *Публічне урядування*. 2023. № 4 (37). С. 6–11. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4\(37\)-1](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4(37)-1).
11. Бойко А. О. Правове регулювання трудових відносин в сфері нагляду і контролю за охороною праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Т. 1, № 81. С. 332–336. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.53>.
12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
13. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
15. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.
16. Тихомиров Д. О. Співвідношення категорій державної діяльності, державного управління та державної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 201–207. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.36>.
17. Коршунова Н. В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. 240 с.
18. Публічне управління: термінол. слов. / уклад.: В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.

19. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2411-17>.

20. Лаврук О. В. Сутність поняття державної політики. *Університетські наукові записки*. 2018. № 3–4. С. 254–263.

21. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці: постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/96-2015-%D0%BF>.

22. Про затвердження Правил охорони праці під час експлуатації об'єктів циклічно-поточної технології відкритих гірничих робіт: наказ Міністерства соціальної політики України від 22.09.2017 № 1524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1275-17>.

23. Про затвердження Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві: наказ Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018 № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1090-18>.

24. Про затвердження Правил охорони праці на автомобільному транспорті: наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 09.07.2012 № 964. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1299-12>.

25. Про затвердження Правил охорони праці для працівників бавовняного виробництва: наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 12.12.2012 № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0064-13>.

26. Про затвердження Правил охорони праці під час зварювання металів: наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 14.12.2012 № 1425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0063-13>.

27. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/586-14>.

28. Про обласну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2025–2027 роки: розпорядження Рівненської обласної військової адміністрації від 09.07.2025 № 408. URL: <https://www.rv.gov.ua/pras/pro-oblasnu-prohramu-polipshennia-stanu-bezpeky-hihiieny-pratsi-ta-vyrobnychoho-seredovyshcha-na-2025-2027-roky-408-2025>.

29. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>.

30. Про затвердження Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища у Баштанській міській територіальній громаді на 2024–2026 роки: рішення Баштанської міської ради від 29.02.2024 № 5. URL: <https://bashtanskaotg.gov.ua/storage/documents/documents/ec91f9cc2f077e3f3ba5db28cf566f2b.pdf>.

31. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08>.

32. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14>.

33. Гірничий закон України: Закон України від 06.10.1999 № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1127-14>.

34. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2245-14>.

35. Про затвердження переліку професійних захворювань: постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 № 1662. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1662-2000-%D0%BF>.

36. Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня: постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2001 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/163-2001-%D0%BF>.

37. Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2022 № 1030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1030-2022-%D0%BF>.

38. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/337-2019-%D0%BF>.

39. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1526-04>.

40. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0231-05>.

41. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.04.2014 № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14>.

42. Про затвердження Показчика нормативно-правових актів з охорони праці: наказ Державної служби України з питань праці від 15.05.2024 № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0074880-24>.

43. Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 989-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/989-2018-%D1%80>.

44. Про Національну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 1994–1995 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.1994 № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/91-94-%D0%BF>.

45. Про Національну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 1996–2000 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 02.11.1996 № 1345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1345-96-%D0%BF>.

46. Про затвердження Національної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2001–2005 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1320-2001-%D0%BF>.

47. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2006–2011 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 № 269-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/269-2006-%D1%80>.

48. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2012–2016 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 889-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/889-2011-%D1%80>.

49. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки: Закон України від 04.04.2013 № 178-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/178-18>.

50. International Labour Organization. Fundamental Principles and Rights at Work. URL: <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/fundamental-principles-and-rights-work>.

References:

1. United Nations. Sustainable development goals. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals>.
2. United Nations Global Compact. Occupational safety and health. URL: <https://unglobalcompact.org/take-action/safety-andhealth>.
3. Publichnyi zvit holovy Derzhpratsi Ihoria Dehneri za pidsumkamy 2022 roku. URL: https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/zvit-holovy-za-pidsumkamy-2022-roku_compressed.pdf.
4. Publichnyi zvit holovy Derzhpratsi Ihoria Dehneri za pidsumkamy 2023 roku. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2024/02/publichnyj-zvit-holovy-2023.pdf>.
5. Publichnyi zvit holovy Derzhpratsi Ihoria Dehneri za pidsumkamy 2024 roku. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/publichnyj-zvit-holovy-2024.pdf>.
6. Publichnyi zvit holovy Derzhpratsi Ihoria Dehneri za pidsumkamy 2025 roku. URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/publichnyj-zvit-holovy-2025-1.pdf>.
7. Yakovliev O. A. Pryntsypy derzhavnoi polityky v haluzi okhorony pratsi: pohliad pravnyka. *Pravo ta innovatsii*. 2017. № 3 (19). S. 75–80.
8. Lesniak-Ihlynska N. Yu. Derzhavna polityka shchodo bezpeky pratsi v konteksti yevrointehratsii Ukrainy: dys. ... d-ra filosofii: 281. Nats. un-t "Lvivska politekhnik". Lviv, 2022. 182 s.
9. Lesniak-Ihlynska N., Kuibida V. Protsedura rozsliduvannia zakhvoriuvannia na COVID-19

medychnykh pratsivnykiv u konteksti realizatsii derzhavnoi polityky shchodo bezpeky pratsi. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. 2023. № 66. S. 96–110. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.66.2021.233459>.

10. Andrushko A. V. Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnia u sferi nahliadu i kontroliu za okhoronoiu pratsi. *Publichne uriaduvannia*. 2023. № 4 (37). S. 6–11. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4\(37\)-1](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4(37)-1).

11. Boiko A. O. Pravove rehuliuвання трудовykh vidnosyn v sferi nahliadu i kontroliu za okhoronoiu pratsi. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. 2024. T. 1, № 81. S. 332–336. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.53>.

12. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.

13. Pro okhoronu pratsi: Zakon Ukrainy vid 14.10.1992 № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.

14. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. VIII, 1728 s.

15. Politolohichni entsyklopedychnyi slovnyk / uklad.: L. M. Herasina, V. L. Pohribna, I. O. Polishchuk ta in.; za red. M. P. Trebina. Kharkiv: Pravo, 2015. 816 s.

16. Tykhomyrov D. O. Spivvidnoshennia katehorii derzhavnoi diialnosti, derzhavnoho upravlinnia ta derzhavnoi polityky. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2020. № 5. S. 201–207. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.36>.

17. Korshunova N. V. Poniattia derzhavnoi polityky: teoretyko-pravove doslidzhennia: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 2018. 240 s.

18. Publichne upravlinnia: terminol. slov. / uklad.: V. S. Kuibida, M. M. Bilynska, O. M. Petroie ta in.; za zah. red. V. S. Kuibidy, M. M. Bilynskoi, O. M. Petroie. Kyiv: NADU, 2018. 224 s.

19. Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2411-17>.

20. Lavruk O. V. Sutnist poniattia derzhavnoi polityky. *Universytetski naukovy zapysky*. 2018. № 3–4. S. 254–263.

21. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan pratsi: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.02.2015 № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/96-2015-%D0%BF>.

22. Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi pid chas ekspluatatsii ob'ektiv tsyklichno-potokovoi tekhnolohii vidkrytykh hirnychykh robit: nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 22.09.2017 № 1524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1275-17>.

23. Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi u silskohospodarskomu vyrobnytstvi: nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 29.08.2018 № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1090-18>.

24. Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi na avtomobilnomu transporti: nakaz Ministerstva nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy vid 09.07.2012 № 964. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1299-12>.

25. Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi dlia pratsivnykiv bavovnianoho vyrobnytstva: nakaz Ministerstva nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy vid 12.12.2012 № 1417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0064-13>.

26. Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi pid chas zvariuvannia metaliv: nakaz Ministerstva nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy vid 14.12.2012 № 1425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0063-13>.

27. Pro mistsevi derzhavni administratsii: Zakon Ukrainy vid 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/586-14>.

28. Pro oblasnu prohramu polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 2025–2027 roky: rozporiadzhennia Rivnenskoï oblasnoï viiskovoï administratsii vid 09.07.2025 № 408. URL: <https://www.rv.gov.ua/npas/pro-oblasnu-prohramu-polipshennia-stanu-bezpeky-hihiieny-pratsi-ta-vyrobnychoho-seredovyscha-na-2025-2027-roky-408-2025>.

29. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>.

30. Pro zatverdzhennia Prohramy polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha u Bashtanskii miskii terytorialnii hromadi na 2024–2026 roky: rishennia Bashtanskoï miskoi rady

- vid 29.02.2024 № 5. URL: <https://bashtanskaotg.gov.ua/storage/documents/documents/ec91f9cc2f077e3f3ba5db28cf566f2b.pdf>.
31. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08>.
32. Pro zahalnoobov'iazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14>.
33. Hirnychi zakon Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06.10.1999 № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1127-14>.
34. Pro ob'iekty pidvyshchenoi nebezpeky: Zakon Ukrainy vid 18.01.2001 № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2245-14>.
35. Pro zatverdzhennia pereliku profesiinykh zakhvoriuvan: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.11.2000 № 1662. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1662-2000-%D0%BF>.
36. Pro zatverdzhennia Pereliku vyrobnytstv, tsekhiv, profesii i posad iz shkidlyvymy umovamy pratsi, robota v yakykh daie pravo na skorocheni tryvalist robochoho tyzhnia: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.02.2001 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/163-2001-%D0%BF>.
37. Deiaki pytannia identyfikatsii ob'ektiv pidvyshchenoi nebezpeky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13.09.2022 № 1030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1030-2022-%D0%BF>.
38. Pro zatverdzhennia Poriadku rozsliduvannia ta obliku neshchasnykh vypadkiv, profesiinykh zakhvoriuvan ta avarii na vyrobnytstvi: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.04.2019 № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/337-2019-%D0%BF>.
39. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro sluzhbu okhorony pratsi: nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy z nahliadu za okhoronoiu pratsi vid 15.11.2004 № 255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1526-04>.
40. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro poriadok provedennia navchannia i perevirky znan z pytan okhorony pratsi ta Pereliku robit z pidvyshchenoiu nebezpekoiu: nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy z nahliadu za okhoronoiu pratsi vid 26.01.2005 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0231-05>.
41. Pro zatverdzhennia Derzhavnykh sanitarnykh norm ta pravyl «Hihiienichna klasyfikatsiia pratsi za pokaznykamy shkidlyvosti ta nebezpechnosti faktoriv vyrobnychoho seredovyscha, vazhkosti ta napruzhenosti trudovoho protsesu»: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 08.04.2014 № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14>.
42. Pro zatverdzhennia Pokazhchyka normatyvno-pravovykh aktiv z okhorony pratsi: nakaz Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z pytan pratsi vid 15.05.2024 № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0074880-24>.
43. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia systemy upravlinnia okhoronoiu pratsi v Ukraini ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.12.2018 № 989-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/989-2018-%D1%80>.
44. Pro Natsionalnu prohramu polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 1994–1995 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.02.1994 № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/91-94-%D0%BF>.
45. Pro Natsionalnu prohramu polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 1996–2000 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.11.1996 № 1345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1345-96-%D0%BF>.
46. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi prohramy polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 2001–2005 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.10.2001 № 1320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1320-2001-%D0%BF>.
47. Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnoderzhavnoi prohramy polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 2006–2011 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.05.2006 № 269-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/269-2006-%D1%80>.
48. Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnoderzhavnoi tsilovoi prohramy polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 2012–2016 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.08.2011 № 889-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/889-2011-%D1%80>.
49. Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi sotsialnoi prohramy polipshennia stanu bezpeky, hihiieny pratsi ta vyrobnychoho seredovyscha na 2014–2018 roky: Zakon Ukrainy vid 04.04.2013 № 178-VII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/178-18>.

50. International Labour Organization. Fundamental Principles and Rights at Work. URL: <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/fundamental-principles-and-rights-work>.